

Kesit Akademi Dergisi

The Journal of Kesit Academy

ISSN: 2149 - 9225

Yıl: 5, Sayı:18, Mart 2019, s. 238-257

Öğr. Görv. Dr. Gülden GÖK

Selçuk Üniv. Sosyal Bilimler MYO, guldengok@selcuk.edu.tr

**SAĞLIK BİLİMLERİ FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN İNSAN HAKLARI ¹
BİLGİ DÜZEYİ İLE DAVRANIŞLARININ BELİRLENMESİ: SELÇUK
ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNE
YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA**

Özet

Evrensel İnsan hakları bildirgesi insan hakları tarihinde bir kilometre taşıdır. Dünyadaki tüm bölgelerin yasal ve kültürel altyapısından yararlanılarak 10 Aralık 1948 de Birleşmiş milletler Genel Kurulunda dünyaya tüm insanların ortak bir başarı standardı olarak açıklanmıştır. İlk defa olarak temel insan haklarının tüm insanlar ve ülkeler için evrensel olarak korunduğunu bildirmiş ve 500 den fazla dile çevrilen bir belge olmuştur(universal-declaration-human-rights). İnsanlar arasında ırk, din, renk, yaş, cinsiyet ayırımı yapmadan sevgi, saygı, dostluk duygularını geliştirmek, insanın insan olmak haysiyeti ile sahip olması gereken hakları korumak bu bildirmede genel amaçlar olarak ortaya çıkmaktadır. Birleşmiş Milletler düzenli olarak dünyadaki insan hakları ihlallerini gözlemekte ve raporlamaktadır. Ülkeler için eğitim insan hakları bilincinin gelişmesinde en önemli araçtır. Eğitim, bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla kasıtlı olarak istendik yönde değişiklik meydana getirme sürecidir. Eğitimde sadece bilim dallarında uzmanlaşmak değil, aynı zamanda evrensel değerleri kazanmak, erdemli bir insan olmak ta amaç olarak görülmektedir. Dünya üzerinde bugün insan hakları bilinci insan olmanın bir erdemi olarak kabul edilmektedir. Platon “Bir erdemi geliştirmeye yol açmayan hiç bir şey eğitim olarak görülemez “ diyor. Eğitimli kişilerin yüksek düzeyde insan hakları bilincine sahip olmaları beklenmektedir. Sağlık personeli bu konuda en iyi

¹ Bu çalışma 3-4-5-Mayıs Tarihleri arasında Alanya’da yapılan Asosocongres 4. Uluslararası Sosyal,Beşeri ve İdari Bilimler Sempozyumunda kısa bildiri olarak sunulmuştur.

eğitilmiş gruplar arasında olmalıdır. Bu amaçla bu çalışma, Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde okuyan ve geleceğin sağlık elemanı olacak olan öğrencilerin insan hakları bilgi düzeyleri ile insan hakları tutum ve davranışlarının belirlenmesine yönelik olarak planlanmıştır. Çalışmada Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde okuyan 154 kız ve 110 erkek öğrencilere bir anket uygulanmıştır. Anket sonuçları SPSS programı yardımıyla analiz edilerek öğrencilerin insan hakları bilgi düzeyleri tespit edilmiştir. Öğrencilerin örnek durumlarda tutum ve davranışlarının neler olabileceği incelenmiş ve sonuçlar çeşitli parametrelere göre analiz edilmiştir. Çalışmada elde edilen veriler metinde tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İnsan Hakları, İnsan Hakları Bilgi Düzeyi, İnsan Hakları Davranışı

A STUDY ABOUT HUMAN RIGHTS KNOWLEDGE LEVEL AND BEHAVIORS OF HEALTH SCIENCES FACULTY STUDENTS IN SELÇUK UNIVERSITY

Abstract

The Universal Declaration of Human Rights (UDHR) is a milestone document in the history of human rights. Drafted by representatives with different legal and cultural backgrounds from all regions of the world, the Declaration was proclaimed by the United Nations General Assembly in Paris on 10 December 1948 (General Assembly resolution 217 A) as a common standard of achievements for all peoples and all nations. It sets out, for the first time, fundamental human rights to be universally protected and it has been translated into over 500 languages.(universal-declaration-human-rights).In this declaration, it is generally aimed to develop the feelings of love, respect, friendship and protect the innate rights of man without discriminating between race, religion, color, age and gender. The United Nations regularly monitors and reports human rights violations in the world. Education is emerging as the most important tool for countries to ensure the development of human rights conscious. Education is the process by which an individual deliberately changes his or her behavior through his or her own experience. Nowadays, the aims of education is not only specializing in a science branches, but also being a virtuous person gaining universal values at the same time. Human rights consciousness is regarded as a virtue all over the world. According to Plato "Nothing must be admitted in education which does not conduce to the promotion of virtue." It is expected that educated people have high level of human rights knowledge and attitudes and behaviors towards human rights. Health staff should be among the best-educated staff on human rights. This study was planned to determine the level of human rights knowledge and human rights attitudes and behaviors of the students of Health Sciences Faculty in Selçuk University. In this study, 154 female and 110 male students were surveyed by using a questionnaire. The questionnaire data were analyzed with the help of SPSS program to

reveal the level of knowledge about human rights of the students. The attitudes of students towards human rights, their behavior in human rights samples were examined and the results were analyzed according to various parameters. Obtained results are discussed in detail in the research text.

Keywords: Human Rights, Human Rights Knowledge Level, Human Rights Behaviors

I.GİRİŞ

İnsan hakları, milliyet, ikamet, cinsiyet, etnik köken, renk, din, dil, engellilik, yaş ya da herhangi bir statüye bakılmaksızın insan varlığına ait olan haklardır. Bu haklara insan doğuştan sahiptir ve bu haklar, dokunulmaz, devredilemez, vazgeçilemez hak ve özgürlüklerdir(Kuçuradı). Hiçbir ayırım gözetmeksizin bütün insanların yalnızca insan olmalarından kaynaklanan, insan onurunu korumayı amaçlayan, maddi ve manevi gelişmeyi sağlayan bu haklar, devlet ya da hiçbir güç tarafından keyfi olarak sınırlanıp ortadan kaldırılamaz, başkalarına devredemez veya onlardan vazgeçilemez (Uygun,1996:3).

İnsan haklarının bir sorun olarak ortaya çıkması insanlık tarihi kadar eskidir. Âdem a.s.'ın çocuklarından Kâbil'in Hâbil'i öldürmesiyle başlayan insan hakları ihlali süreci tarihin her döneminde varlığını sürdürerek günümüze kadar devam etmiştir(Yıldız,2002:15). İnsanların 'özgürler' ve 'köleler' diye ikiye ayrıldığı Roma İmparatorluğu (M.Ö. 753-MS.1453) döneminde, sadece özgür vatandaşların 'kişi' kabul edildiği bir dönemdir. Savaşlarda esir düşen askerler 'köle' olarak nitelendirilir ve bir mal gibi alınıp satılırdı. Bu durum dünyanın çeşitli ülkelerinde 19.Yüz yılın ortalarına kadar devam etmiştir(Reisoğlu,2001:4).

Kölelik sadece Roma İmparatorluğu döneminde değil, Hıristiyanlık ve Müslümanlık gibi çoğu dinlerce de kabul görmüş ve uygulanmıştır 19.yüzyılda köleliğin dünyanın her bölgesinde görüldüğünü söylemek mümkündür (Reisoğlu,2001:4). Bunun nedeni,19.yüzyılda dünyada üretilen şeker kamışı, kakao, pamuk ve diğer bazı tarımsal ürünlerin işlenmesinde insan gücünden yararlanılmak zorunluluğu bulunmaktaydı ve İngiltere, Hollanda, İspanya, Portekiz, Fransa gibi ülkelerin sömürgelerinde üretim büyük ölçüde köle emeğine ve köle ticaretine dayanmaktaydı.

İnsan haklarının ilk olarak ele alınması ve korunmasına yönelik ilk resmi belge 1789 tarihli 17 maddelik Fransız "*İnsan ve vatandaşlık hakları Bildirgesi* " dir. Bu bildirgenin ilanından sonra, bir çok ülke anayasalarına "*İnsanların hür ve eşit doğduğu, insan varlığının, mülkiyetinin, özgürlüğünün korunması gerektiği, herkesin kanun önünde eşit olduğu, ispatlanmadığı takdirde herkesin masum olduğu, herkesin görüşlerini özgürce açıklamak hakkına sahip olduğu ve mülkiyet hakkının korunması gerektiğini*" kabul ederek anayasalarında bu hükme yer vermişlerdir(Reisoğlu,2001:5).

Fransız "*İnsan ve Vatandaşlık Hakları Bildirgesi*"nin kabulünden sonra, 1791 yılında 1787 tarihli Amerikan Anayasası 10 maddelik bir "*Haklar Bildirgesi*" kabul etmiştir. Bu bildirme ile de "*kongre, konuşma, toplanma ,ibadet, ve basın özgürlüğü ile vatandaşın şahsı ,evi ve belgeleri haksız arama ve el koymaya karşı teminat altında olduğu, kimsenin malının karşılığı tam ödenmedikçe kamunun kulla-*

nılmasına açılmaz" olduğu kabul edilmiştir. 1865 yılında Amerikan Anayasası ile de kölelik tamamen kaldırılarak, "mahkeme kararı olmaksızın kimsenin hayatına son verilemeyeceği, özgürlük ve mülkiyet hakkından yoksun bırakılmayacağı, oy hakkının renk ve ırk nedeniyle sınırlandırılmayacağı" hükmüne bağlanmıştır (Reisoğlu:5).

1.1. İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'nin Kapsamı

İnsan Hakları Evrensel Bildirisi, insanlık tarihinin bir dönüm noktasıdır. Dünyanın bütün bölgelerinden gelen, farklı yasal düzen ve kültürlerin temsilcileri tarafından hazırlanan ve 10 Aralık 1948 yılında (Genel Kurul kararı 217 A) BM Genel Kurulu tarafından, tüm halklar ve herkes için ortak bir başarı standardı ilân edilen bu Bildirge, dünyada ilk kez temel insan haklarının evrensel olarak korunmasını sağlamış ve 500 den fazla dile çevrilmiştir.

Bildirinin başlangıç bölümünde:

- İnsan haklarının tanınması, dünyada özgürlük, adalet ve barışın temelidir.
- İnsan zorbalık ve baskıya karşısında bir yol olarak ayaklanmaya başvurmak zorunda bırakılmaması için, insan hakları hukuk düzeyi ile korunmalıdır.
- İnsan haklarına saygı eğitim yoluyla geliştirilmelidir" denilmektedir (<http://www.un.org/en/universal-declaration-human-rights/>).

Evrensel Bildiri'nin kişilik hakları ve siyasal özgürlükler ile ilgili bölümünde, kişilik haklarına ve siyasal özgürlüklere ilişkin olarak şu ifadeler yer verilmektedir:

- Bütün insanlar özgür, saygınlık ve haklar bakımından eşit olarak doğarlar.
- Herkes dil, din, ırk, cinsiyet, renk siyasal ve başka bir inanç mülkiyet, köken bakımından eşittir herhangi bir ayırım söz konusu değildir.
- Yaşamak, özgürlük ve kişi güvenliği herkesin hakkıdır. Kulluk adı altında zorla çalıştırılmaz.
- Hiç kimse, kölelik veya kulluk adı altında bulunamaz. Kölelik ve köle ticareti yasaktır.
- Hiç kimseye işkence yapılamaz, zalimce, insanlık dışı, onur kırıcı davranışta bulunulamaz ceza verilemez.
- Herkes kanun önünde eşittir
- Hiç kimse keyfi olarak yargılanamaz, tutuklanamaz, sürgün edilemez.
- Kendisine suç isnat edilen kimse, yargılanana kadar suçsuz sayılır.
- Kimsenin, özel hayatın, ailesine, haberleşmesine keyfi olarak karışılmaz.
- Herkesin düşünce, vicdan ve din özgürlüğü hakkı vardır.
- Herkesin silahsız ve saldırısız toplanma dernek kurma ve derneğe kayıt olmama hakkı vardır.
- Herkesin kendisi ve ailesi için gıda, giyim, konut ve tıbbi bakım ve gerekli sosyal hizmetler ve işsizlik durumunda güvenlik hakkı dahil olmak üzere sağlık ve refahı için yeterli bir yaşam hakkı vardır.

Bildirinin sosyo-ekonomik ve kültürel hak ve özgürlükler ile ilgili bölümde şu maddelerde yer verilmektedir:

-Herkesin tek başına veya başkaları ile beraber ortaklaşa mülkiyet hakkı vardır. Hiç kimse keyfi olarak mal ve mülkünden yoksun bırakılamaz.

-Herkesin sosyal güvenlik hakkı vardır.

-Herkesin çıkarını korumak için sendika kurma ve sendikaya üye olma hakkı vardır.

-Herkes eğitim hakkına sahiptir. Eğitim insan kişiliğini tam geliştirmeye ve insan hakları ile temel özgürlüklere saygıyı güçlendirmeye yönelik olmalıdır.(m.26).

-Herkes eğitim hakkına sahiptir. Eğitim en azından temel ve temel aşamalarda özgür olacaktır. İlköğretim zorunludur. Teknik ve mesleki eğitim, genel olarak kullanılabilir hale getirilecek ve yükseköğretim, liyakat temelinde herkese eşit olarak erişilebilir olacaktır(26/1).

-Eğitim, insan kişiliğinin tam gelişimine ve insan hakları ve temel özgürlüklere saygıyı güçlendirmeye yöneliktir. Bütün milletler, ırklar ya da dini gruplar arasında anlayış, hoşgörü ve dostluğu teşvik edecek ve Birleşmiş Milletlerin barışın korunması için faaliyetlerini daha da geliştirecektir(26/2).

-Ebeveynlerin çocuklarına verilecek eğitim türünü seçme hakkı vardır. (<http://www.un.org/en/universal-declaration-human-rights/>)(26/3) (Reisoğlu:11):

Herkes haklarını kullanırken ve özgürlüklerden yararlanırken:

1-Başkalarının hak ve özgürlüklerinin tanınması ve bunlara saygı gösterilmenin sağlanması,

2-Demokratik bir toplumda genel ahlak ve kamu düzeniyle genel refahın haklı gereklerinin karşılanması için yasayla belirlenmiş sınırlamalara uymakla yükümlüdür.

-Evrensel Bildiri' de yer alan hiçbir hüküm, herhangi bir devlet, topluluk veya kişiye, Bildiride yer alan hak ve özgürlüklerden herhangi birinin yok edilmesine yönelik bir girişimde veya eylemde bulunma hakkı vermemektedir(Reisoğlu:11).

1.2.İnsan Hakları Eğitimi

Eğitim, bireyin hayatı algılamasında ve yaşamını sürdürmesinde karşılaşılabilecek sorunları çözme becerisini kazandıran, bireye istenilen davranışı geliştirme ve pekiştirme sürecidir.

Bireye eğitim yoluyla kazandırılan davranışlar, onun siyasal, demokratik toplum bilincini geliştirme, karmaşık sorunların anlaşılmasını sağlama, teknolojik ilerlemeye yardımcı olma ve kültürel yetenekleri keşfetme gibi çok yönlü nitelikler vermektedir (Bowen,1977:45; Başaran,1982:15-16).

Eğitim, bireyi belli amaçlar doğrultusunda yetiştirme süreci olduğuna göre, bireyin, toplumda yaşayan diğer insanların haklarına saygı gösterebilmesi, hak, ödev kavramını kendi bünyesine yerleştirebilmesi ancak eğitim sayesinde mümkün olabilecektir. Birey sosyal hayatın kurucusu,

koruyucusu ve geliştiricisidir. Bireyin bu derecede önemli niteliklere sahip olması onun ciddi, sistematik, disiplinli ve etik kurallara bağlı bir eğitim anlayışı ile geliştirilmesi ve niteliklerinin artırılması gerekmektedir.

İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'nin eğitim hakkı ile ilgili 26. Maddesinde, eğitim konusu aşağıdaki şekilde vurgulanmaktadır:

“Herkes eğitim hakkına sahiptir. Eğitim en azından temel ve temel aşamalarda özgür olacaktır. İlköğretim zorunludur. Teknik ve mesleki eğitim, genel olarak kullanılabilir hale getirilecek ve yükseköğretim, liyakat temelinde herkese eşit olarak erişilebilir olacaktır.” “Eğitim, insan kişiliğinin tam gelişimine ve insan hakları ve temel özgürlüklere saygıyı güçlendirmeye yöneliktir. Bütün milletler, ırklar ya da dini gruplar arasında anlayış, hoşgörü ve dostluğu teşvik edecek ve Birleşmiş Milletlerin barışın korunması için faaliyetlerini daha da geliştirecektir”. (<http://www.un.org/en/universal-declaration-human-rights/>).

Eğitim yoluyla bireye çeşitli davranışlar kazandırmak mümkündür, eğitimin amacı, “ insan kişiliğinin tam gelişimine ve insan hakları ve temel özgürlüklere saygıyı güçlendirmeye yönelik” olması gerekmektedir. Zira insan haklarına ilişkin bilinç, duyarlılık, sevgi, saygı, barış, yardımseverlik ve hoşgörü gibi konular eğitim yoluyla edinilir. İnsan haklarını öğrenme ve tanımanın en etkili yolu eğitim iledir. İnsan haklarına saygılı eğitilmiş bireylerin oluşturduğu toplumlar aynı zamanda dünya barışının oluşmasına ve korunmasına katkı sağlamaktadır. Bu nedenle insan hakları eğitimi, iyi insan ilişkilerinin kurulmasına ve geliştirilmesine yarar sağladığı gibi, barışsever, sorumlu ve evrensel arkadaşlar edinen bireylerin yetişmesine imkan sağlayacak ve insan haklarının evrensel bir kültür olarak yapılandırılacaktır.

BM İnsan Hakları Eğitiminin 10 Yılı (1995-2004) ve insan hakları alanındaki kamusal bilgilendirme faaliyetleri hakkındaki genel sekreterin raporunda yer alan ‘İnsan Hakları Eğitimi için Ulusal Eylem Planlarına Yönelik Kılavuzu’ nda insan hakları eğitiminin gerekliliği aşağıdaki şekilde ifade edilmektedir:

- İnsan haklarına ve temel özgürlüklere saygının güçlendirilmesi,
- İnsan kişiliğinin ve insanlık onurunun tam olarak geliştirilmesi,
- Tüm uluslar, yerli halklar ve ırksal, ulusal, etnik, dinsel ve dilsel gruplar arasında dostluğun, toplumsal cinsiyet eşitliğinin, hoşgörünün ve anlayışın yaygınlaştırılması,
- Etkili bir şekilde herkesin özgür bir toplumun parçası olmasının sağlanması,
- Barışın korunması, evrensel insan hakları kültürünün geliştirilmesidir. ([http://www.unhchr.ch/huridocda/huridoca.nsf/\(Symbol\)/A.52.469.Add.1%20and%20Corr.1.En?](http://www.unhchr.ch/huridocda/huridoca.nsf/(Symbol)/A.52.469.Add.1%20and%20Corr.1.En?))

1974 Tarihli UNESCO, “Uluslararası Anlayış, İşbirliği ve Barış İçin Eğitim ve İnsan Haklarına ve Temel Özgürlüklere İlişkin Eğitim Tavsiye Kararı”nda ülkelerin eğitim politikalarının eğitimin tüm tür ve düzeylerinde aşağıdaki ilkelere göre düzenlenmesi öngörülmekte ve eğitimin amacı aşağıdaki şekilde vurgulanmaktadır(Gülmez,1994:180-195):

- Uluslararası bir görüş açısı geliştirmek,
- Diğer milletlerin ve uygarlıkların değerlerine ve yaşam biçimlerine saygı ve anlayış duygularını geliştirmek,
- Karşılıklı ve evrensel bağımlılık bilincini oluşturmak,
- Başkalarıyla iletişim yeteneğini geliştirmek,
- Haklar bilinci ve ödevler bilincini de oluşturmak,
- Uluslararası dayanışma ve işbirliğinin zorunlu olduğunu göstermek,
- Toplumun, ülkenin ve dünyanın sorunlarına çözüm bulma isteği geliştirmek.

Ayrıca “*Tavsiye Kararı*” nda, eğitim, öğretim ve eylem bir bütün halinde ele alınması gerektiği, öğrencilere sorumluluk duygusunun ve ulusal ve uluslararası sorunlara karşı eleştirel düşüncenin geliştirilmesini ve öğrencilerin görüş ve düşünceleri açıklamasını, grup çalışmasına katılmasını, tartışma kuralları çerçevesinde görüşlerini özgürce dile getirmesini, kendi değer yargılarını geliştirmeye özendirilmesi öngörülmektedir(Kepenekçi,2014:14).

1978 Viyana ‘*İnsan Hakları Öğretimi Uluslararası Kongresi*’nin sonuç belgesinde insan hakları eğitiminin amaçları aşağıdaki şekilde belirtilmektedir

- İnsan haklarına ilişkin hoşgörü, saygı ve dayanışma davranışlarını özendirmek,
- Ulusal ve uluslararası boyutlarıyla insan hakları ve bununla ilgili kurum ve kuruluşlar konusunda insanları bilgilendirmek,
- Bireylere, ulusal ve uluslararası düzeylerde insan haklarını yaşama geçirecek yöntem ve araçları kullanabilme yeteneğini geliştirmek (Gülmez,1993:177, Geray,1993:89-99).

Çalışma, Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi’nde okuyan ve geleceğin sağlık elemanı olacak olan öğrencilerin insan hakları bilgi düzeyleri ile insan hakları tutum ve davranışlarının belirlenmesine yönelik olarak planlanmış ve bu amaçla Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi’nde okuyan 154 kız ve 110 erkek öğrencilere yüzyüze anket uygulanarak, anket sonuçları SPSS programı yardımıyla analiz edilerek öğrencilerin insan hakları bilgi düzeyleri tespit edilmeye çalışılmıştır.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Bilimsel çalışmalarda araştırmanın evreni, araştırmacının belirttiği koşullara uyan grubun tamamıdır. Bu nedenle çalışmanın evreni Konya Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi’nde okuyan öğrencilerdir. 2017-2018 eğitim ve öğretim yılında Sağlık Bilimleri Fakültesinde okuyan öğrenci sayısı 2613’tür, bu nedenle çalışmanın evreni 2613 kişi olarak belirlenmiştir.

Araştırmanın probleminin çözümünde tüm evrenin araştırmaya dahil edilmesi araştırmada tercih edilmekte ise de (Lin, 1976, 146), zaman ve mali kaynaklardaki sınırlılıklar nedeniyle bunu imkânsız kılmaktadır. Bu durumda izlenecek en geçerli yol, evrenin içinde yer alan, özellikler ve verilen cevaplar bakımından evreni yansıtan daha küçük bir gruptan bilgi toplamaktır. Bu nedenle araştırmayı temsil eden gruptan(evren), bir alt küme (örneklem) seçilerek, bilgileri evrenin tamamı yerine, evrenden seçilen bir örneklemden toplamak, daha ucuz, daha hızlı ve daha kolay bir yoldur(Karasar,2016:148).

Bütün örneklemelerde verilerin bir düzeyde kesinlik taşımaları için gerekli bir alt büyüklük sınırı ve bir üst büyüklük sınırı vardır. Örneklem en uygun büyüklüğe ulaştıktan sonra daha fazla büyütme, önemli kazançlar sağlamayacaktır (Sencer ve Sencer, 1978: 495). Bu araştırmada örneklem seçiminde örneklem hatası %5 olarak, tahmin için gerekli güven derecesi de %95 olarak belirlenmiştir

Güven derecesi,, örneklemde elde edilen özelliklerin kararlılığına ilişkin bir özelliktir ve kabul edilebilir hata gibi, örneklem seçilmeden önce kararlaştırılması gerekir (Sencer ve Sencer 1978:496,499). Örneklem hata payına göre alınabilecek örneklem büyüklüğünü gösteren tabloya (Erdoğan-Yazıcıoğlu, 2004) göre çalışmamızda örneklem büyüklüğü 264 olarak belirlenmiştir. Ankete katılacak öğrencilerin seçiminde kotalı örnekleme yöntemi belirlenmiştir. Kota örnekleme tekniği, hedeflenen evrenin özelliklerinin betimlenmesiyle başlar. Daha sonra örnekleme girecek olan birimlerde aranacak özellikler konusunda belirli kotalar (kontenjanlar) oluşturulur ve bireyler, bu kotaları dolduracak şekilde seçilir (Sencer ve Sencer, 1978:482). Kotalı örnekleme yöntemine göre bölümlerin mevcutları dikkate alınarak belirli sayıda öğrencilere anket uygulanmıştır.

2.2. Verilerin toplanması ve analizi

Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde okuyan ve geleceğin sağlık elemanı olacak olan öğrencilerin insan hakları bilgi düzeyleri ile insan hakları tutum ve davranışlarının belirlenmesine yönelik olarak yapılan araştırmada verilerin toplanması için 2 bölümden oluşan bir anket tasarlanmıştır. Anketin birinci bölümü öğrencilerin demografik bilgilerinden oluşmakta, ikinci bölümde ise öğrencilerin insan hakları bilgi düzeyleri ile tutum ve davranışlarını ölçen 30 sorudan oluşmaktadır. İkinci bölümdeki sorular 5-li likert ölçeği ile değerlendirilmiştir. Öğrencilerin " Hiç katılmıyorum" yanıtları 1 puan, "Katılmıyorum" 2 puan, "Kararsızım"3 puan, "Katılıyorum" 4 puan ve "Tamamiyle Katılıyorum" 5 puan olarak değerlendirilmiştir. Ankette öğrencilerin bilgi düzeylerini ölçmek için Bilgi Düzey puanları(BDP) hesaplanmıştır. İnsan hakları tutum ve davranışlarını ölçmek için tasarlanan sorulardan her bir öğrenci için hesaplanan puanlar Tutum ve Davranış Puanı (TDP) olarak adlandırılmıştır. Bu iki puan türüne göre yapılan analizlerde puanların normal dağılıma uymadığı hesaplandığından analizler parametrik olmayan Mann Whitney U ya da Kruskal Wallis testlerinden uygun olanı ile yapılmıştır. Ayrıca Ki kare analizi, korelasyon analizi diğer istatistiksel metodlar da analizlerde kullanılmıştır.

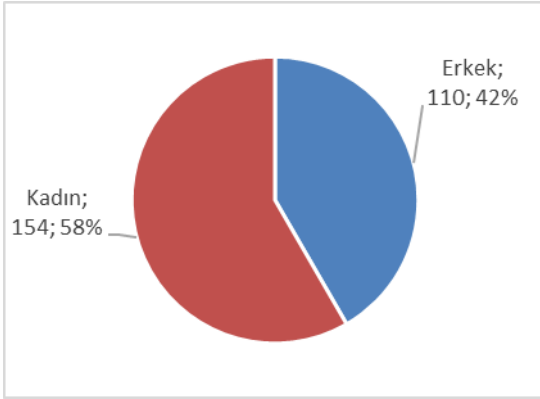

3.BULGULAR VE SONUÇ

3.1 Bulgular

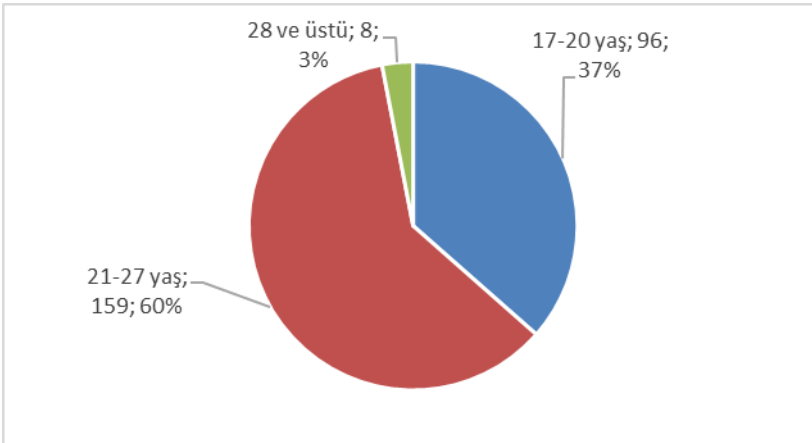
Araştırmaya katılan tüketicilerin demografik özellikleri hakkında bazı bilgiler aşağıda verilmiştir.

Grafik 1: Öğrencilerin Cinsiyet Dağılımı

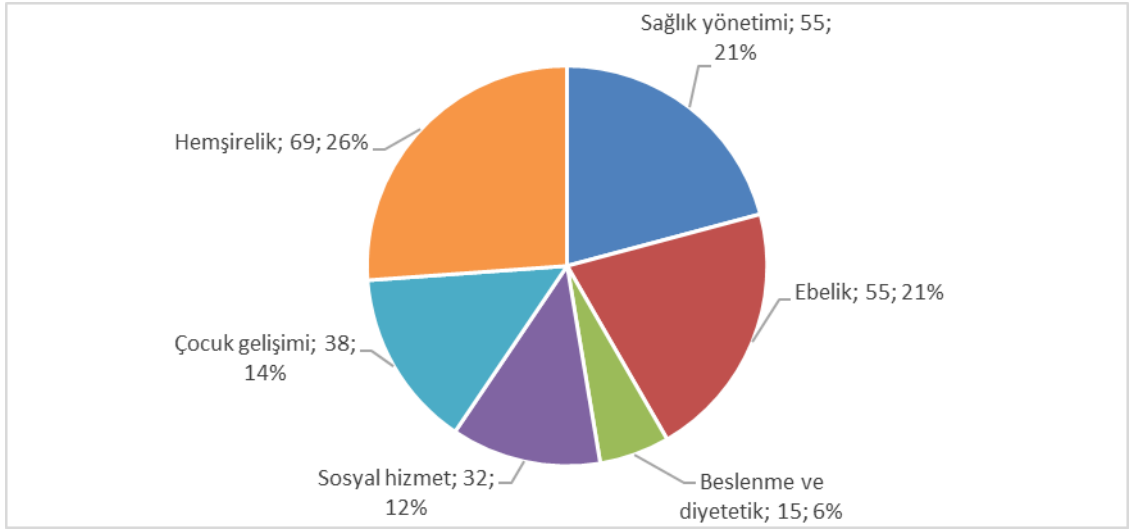
Ankete katılan Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin yarısından fazlası kadınlardan oluşmaktadır. Konya Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesinde kayıtlı öğrencilerin kadın-erkek oranıyla uyumludur.

Grafik 2: Öğrencilerin Yaş Gruplarına Dağılımı

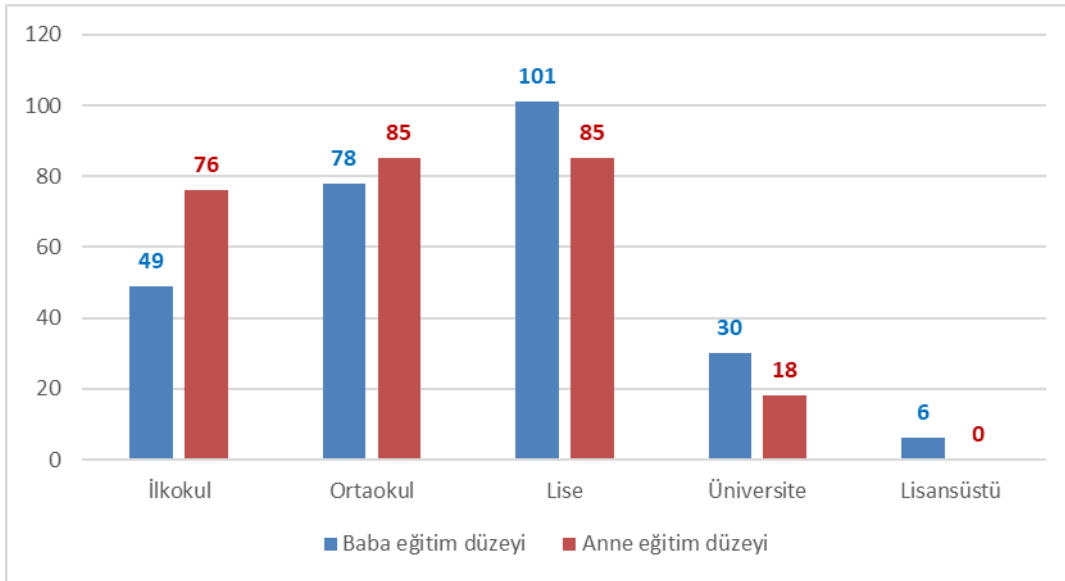
Öğrencilerin %97'si 17-27 yaş aralığındadır.

Grafik 3: Öğrencilerin Bölümlere Dağılımı

Öğrencilerin bölümlere göre dağılımı kotalı örnekleme uygun olarak dağıtılmıştır.

Grafik 4: Öğrencilerin Anne Ve Baba Eğitim Düzeyleri

3.1.1. Öğrencilerin İnsan Hakları Bilgi Düzey Puanı ile Tutum ve Davranış Puanı Üzerine Analizler

Yapılan incelemede Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde okuyan öğrencilerin İnsan Hakları bilgi düzeyleri ortalama olarak %76 bulunmuştur. %65 in üzerinde olan bu düzey öğrencilerin insan hakları konusunda oldukça bilgili olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin insan hakları konusunda olumlu tutum ve davranışlarının belirlenmesine yönelik olarak tasarlanan sorulardan aldıkları ortalama Tutum ve Davranış puanlarının ortalaması ise %62 olarak bulunmuştur. Öğ-

rencilerin Bilgi Düzey puanlarının iyi derecede olmasına karşın Tutum ve Davranış puanlarının orta düzeyde olması bilgi ile uygulama arasındaki farkı gösterdiği, öğrencilerin öğrendiklerini yeterince içselleştiremedikleri şeklinde yorumlanmaktadır.

Öğrencilerin Bilgi Düzey Puanları ile Tutum ve Davranış Puanları Kruskal-Wallis ve Mann Whitney U testiyle yapılan incelemede aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

- Cinsiyete göre yapılan analizde kadın ve erkeklerin puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır. ($p = 0,848$ ve $0,312 > 0,050$)

Tablo 1 : Cinsiyete Göre Puan Ortalamaları

		Öğrenci sayısı	Ortalama	Std. Sapma	Std. Hata
Bilgi Düzey Puanı	Erkek	110	75%	13,7%	1,31%
	Kadın	154	76%	13,1%	1,06%
Tutum ve Davranış Puanı	Erkek	110	60%	8,3%	0,79%
	Kadın	154	63%	9,9%	0,79%

- Yaş gruplarına göre yapılan analizde yaş gruplarına göre Bilgi Düzey puanları arasında anlamlı farklılıklar olduğu ($p = 0,142 < 0,050$), en yüksek puan ortalamasını 17-20 yaş arasındaki öğrencilerin (%78) aldıkları, yaş grupları yükseldikçe puan ortalamalarının düştüğü ortaya çıkmıştır. Bu veri öğrencilerin ilerleyen yaşlarda edindikleri bilgileri unuttukları şeklinde yorumlanmaktadır.

Tablo 2 :Yaş Gruplarına Göre Puan Ortalamaları

		Öğrenci sayısı	Ortalama	Std. Sapma	Std. Hata	Ortalama için 95% güven aralığı		Minimum	Maximum
						Alt Sınır	Üst Sınır		
Bilgi Düzey Puanı	17-20 yaş	96	78%	10,5%	1,1%	76,1%	80,3%	50,5%	96,2%
	21-27 yaş	159	75%	14,8%	1,2%	72,2%	76,9%	34,3%	96,6%
	28 ve üstü	8	70%	10,0%	3,5%	62,1%	78,9%	49,5%	81,0%
	Toplam	263	76%	13,4%	0,8%	74,1%	77,4%	34,3%	96,6%
Tutum ve Davranış Puanı	17-20 yaş	96	60%	9,6%	1,0%	58,4%	62,3%	37,8%	95,6%
	21-27 yaş	159	63%	9,0%	0,7%	61,4%	64,2%	42,2%	86,7%
	28 ve üstü	8	59%	10,0%	3,5%	50,2%	67,0%	46,7%	77,8%
	Toplam	263	62%	9,3%	0,6%	60,6%	62,9%	37,8%	95,6%

Tutum ve Davranış puanlarında yaş gruplarına göre anlamlı farklılıklar olmadığı ortaya çıkmıştır. ($p = 0,053 > 0,050$). Bu veri farklı yaşlardaki öğrencilerin benzer tutum ve davranışları gösterdiği, öğrenciler arasında insan hakları uygulamaları konusunda bir tutum birliği oluştuğu şeklinde yorumlanmaktadır.

- Medeni duruma göre yapılan analizde, bilgi düzey puanlarının evli, bekar ve ayrı olarak oluşan gruplara göre anlamlı farklılıklar olduğu ($p = 0,006 < 0,050$), en yüksek puan ortalamasını “Ayrı” olarak yaşayan öğrencilerin (%84) aldıkları, evli olduklarını belirten öğrencilerin puan ortalamalarının %66 ile en düşük olduğu ortaya çıkmıştır.

Tablo 3 : Medeni Hale Göre Puan Ortalamaları

		Öğrenci sayısı	Ortalama	Std. Sapma	Std. Hata	Ortalama için 95% güven aralığı		Minimum	Maximum
						Alt Sınır	Üst Sınır		
Bilgi Düzey Puanı	Evli	17	66%	14,9%	3,6%	58,0%	73,3%	38,1%	92,4%
	Bekar	240	76%	13,1%	0,8%	74,6%	77,9%	34,3%	96,6%
	Ayrı	4	84%	7,0%	3,5%	73,2%	95,4%	78,1%	94,3%
	Toplam	261	76%	13,4%	0,8%	74,1%	77,3%	34,3%	96,6%
Tutum ve Davranış Puanı	Evli	17	59%	11,1%	2,7%	53,0%	64,4%	37,8%	86,7%
	Bekar	240	62%	9,2%	0,6%	60,9%	63,3%	40,0%	95,6%
	Ayrı	4	56%	4,2%	2,1%	49,4%	62,8%	53,3%	62,2%
	Toplam	261	62%	9,3%	0,6%	60,7%	62,9%	37,8%	95,6%

Tutum ve Davranış puanları üzerinde yapılan analizde medeni hale göre anlamlı farklılıklar olmadığı ortaya çıkmıştır. ($p = 0,145 > 0,050$) Medeni durumunu “ayrı” olarak belirten öğrencilerin bilgi düzey puanlarının en yüksek, Tutum ve Davranış puanlarının en düşük olması dikkat çekmektedir, bu sonuç “ayrı” olduklarını belirten öğrencilerin insan hakları konusundaki uygulamalarda daha katı olabildikleri şeklinde yorumlanmaktadır.

- Öğrencilerin bölümlerine göre oluşan gruplar arasında “Bilgi Düzey Puanları” ile “Tutum ve Davranış puanlarına göre anlamlı farklılıklar olmadığı ortaya çıkmıştır ($p = 0,574$ ve $0,566 > 0,050$).

Tablo 4 : Bölümlere Göre Puan Ortalamaları

		Öğrenci sayısı	Ortalama	Std. Sapma	Std. Hata	Ortalama için 95% güven aralığı		Minimum	Maximum
						Alt Sınır	Üst Sınır		
Bilgi Düzey Puanı	Sağlık yönetimi	55	76%	11,8%	1,6%	73,1%	79,5%	43,8%	96,2%
	Ebelik	55	78%	12,1%	1,6%	74,3%	80,9%	38,1%	95,2%
	Beslenme ve diyetetik	15	72%	15,7%	4,1%	63,0%	80,5%	40,0%	89,5%
	Sosyal hizmet	32	76%	12,0%	2,1%	71,3%	80,0%	45,7%	96,2%
	Çocuk gelişimi	38	73%	14,1%	2,3%	67,9%	77,1%	43,8%	93,3%
	Hemşirelik	69	76%	14,9%	1,8%	72,9%	80,1%	34,3%	96,6%
	Toplam	264	76%	13,3%	0,8%	74,1%	77,4%	34,3%	96,6%
Tutum ve Davranış Puanı	Sağlık yönetimi	55	61%	9,5%	1,3%	58,5%	63,6%	37,8%	82,2%
	Ebelik	55	63%	9,1%	1,2%	60,8%	65,7%	48,9%	88,9%
	Beslenme ve diyetetik	15	64%	10,4%	2,7%	58,4%	69,9%	46,7%	84,4%
	Sosyal hizmet	32	62%	10,1%	1,8%	58,5%	65,8%	46,7%	95,6%
	Çocuk gelişimi	38	60%	9,9%	1,6%	57,2%	63,7%	40,0%	80,0%
	Hemşirelik	69	61%	8,3%	1,0%	59,0%	63,0%	44,4%	84,4%
	Toplam	264	62%	9,3%	0,6%	60,6%	62,9%	37,8%	95,6%

Her iki puan türüne göre Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin farklılık göstermemesi bölümlerin insan hakları konusunda bilgilendirme çabalarının eş düzeylerde yapıldığını gösterdiği şeklinde yorumlanmaktadır. Ancak insan hakları tutum ve davranışları konusunda bölümlerin bir miktar daha çaba göstererek öğrencilerin bu konudaki puanlarını %65 in üstüne çıkarması önerilmektedir.

- Öğrencilerin ikamet ettikleri yere göre oluşan gruplar arasında Bilgi Düzey Puanları ile Tutum ve Davranış puanlarına göre anlamlı farklılıklar olmadığı ortaya çıkmıştır. ($p = 0,448$ ve $0106 > 0,050$)

Tablo 5 : Öğrencilerin İkamet Yerine Göre Puan Ortalamaları

	Öğrenci sayısı	Ortalama	Std. Sapma	Std. Hata	Ortalama için 95% güven aralığı		Minimum	Maximum	
					Alt Sınır	Üst Sınır			
Bilgi Düzey Puanı	İl	158	77%	13,5%	1,1%	74,6%	78,8%	34,3%	96,6%
	İlçe	84	74%	13,7%	1,5%	70,6%	76,5%	41,9%	95,2%
	Kasaba	9	77%	13,3%	4,4%	66,6%	87,0%	55,2%	93,3%
	Köy	12	77%	7,7%	2,2%	72,3%	82,0%	62,9%	88,6%
	Toplam	263	76%	13,4%	0,8%	74,1%	77,3%	34,3%	96,6%
Tutum ve Davranış Puanı	İl	158	63%	9,9%	0,8%	61,0%	64,2%	37,8%	95,6%
	İlçe	84	60%	7,3%	0,8%	58,3%	61,5%	44,4%	77,8%
	Kasaba	9	60%	13,9%	4,6%	49,6%	70,9%	46,7%	84,4%
	Köy	12	65%	7,3%	2,1%	60,5%	69,8%	53,3%	75,6%
	Toplam	263	62%	9,3%	0,6%	60,7%	62,9%	37,8%	95,6%

Bu sonuç öğrencilerin insan hakları bilgi düzeylerinin, tutum ve davranışlarının yaşadıkları yerden etkilenmediği şeklinde yorumlanmaktadır.

- Öğrencilerin baba eğitim düzeylerine göre oluşan gruplarına göre yapılan analizde "Tutum ve Davranış" puan ortalamaları arasında anlamlı farklılıklar olduğu belirlenmiştir. ($p = 0,001 < 0,050$) Baba eğitim düzeyi lisansüstü olan öğrencilerin puan ortalamasının diğer gruplardan anlamlı olarak yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Babası lisansüstü eğitim gören öğrencilerin bilgi düzeyleri daha düşük olmasına karşın tutum ve davranış puanlarının ortalamadan %14 fazla olması üniversite sonrası eğitim düzeyine sahip babaların çocuklarının tutum ve davranışları üzerinde anlamlı etki bırakabildikleri şeklinde yorumlanmaktadır.

Tablo 6 : Öğrencilerin Baba Eğitim Düzeyine Göre Puan Ortalamaları

		Öğrenci sayısı	Ortalama	Std. Sapma	Std. Hata	Ortalama için 95% güven aralığı		Minimum	Maximum
						Alt Sınır	Üst Sınır		
Bilgi Düzey Puanı	İlkokul	49	75%	14,7%	2,1%	71,0%	79,5%	38,1%	96,2%
	Ortaokul	78	75%	13,2%	1,5%	72,1%	78,1%	46,7%	96,6%
	Lise	101	77%	13,5%	1,3%	74,1%	79,4%	34,3%	96,2%
	Üniversite	30	76%	11,9%	2,2%	71,9%	80,7%	54,3%	94,3%
	Lisansüstü	6	69%	7,4%	3,0%	61,0%	76,5%	64,8%	83,8%
	Toplam	264	76%	13,3%	0,8%	74,1%	77,4%	34,3%	96,6%
Tutum ve Davranış Puanı	İlkokul	49	64%	10,2%	1,5%	60,7%	66,6%	46,7%	86,7%
	Ortaokul	78	62%	8,3%	0,9%	60,3%	64,0%	42,2%	84,4%
	Lise	101	60%	9,4%	0,9%	58,6%	62,3%	37,8%	95,6%
	Üniversite	30	59%	7,9%	1,5%	56,2%	62,2%	46,7%	75,6%
	Lisansüstü	6	76%	1,4%	0,6%	74,1%	77,0%	73,3%	77,8%
	Toplam	264	62%	9,3%	0,6%	60,6%	62,9%	37,8%	95,6%

Öğrencilerin baba eğitim düzeylerine göre oluşan gruplarına göre yapılan analizde Bilgi Düzey puanlarına göre gruplar arasında anlamlı farklılıklar olmadığı ortaya çıkmıştır. ($p = 0,207 > 0,050$)

Öğrencilerin anne eğitimlerine göre oluşturdukları gruplarına göre yapılan analizde her iki puan türünde ortalamalar arasında anlamlı farklılıklar olmadığı belirlenmiştir ($p = 0,076$ ve $0,573 > 0,050$)

Tablo 7 : Öğrencilerin Anne Eğitim Düzeyine Göre Puan Ortalamaları

		Öğrenci sayısı	Ortalama	Std. Sapma	Std. Hata	Ortalama için 95% güven aralığı		Minimum	Maximum
						Alt Sınır	Üst Sınır		
Bilgi Düzey Puanı	İlkokul	76	75%	13,6%	1,6%	72,4%	78,6%	38,1%	96,2%
	Ortaokul	85	74%	12,1%	1,3%	71,1%	76,3%	46,7%	96,6%
	Lise	85	78%	13,9%	1,5%	75,2%	81,2%	34,3%	96,2%
	Üniversite	18	75%	14,4%	3,4%	67,6%	81,9%	54,3%	94,3%
	Lisansüstü								
	Toplam	264	76%	13,3%	0,8%	74,1%	77,4%	34,3%	96,6%
Tutum ve Davranış Puanı	İlkokul	76	61%	10,0%	1,1%	59,2%	63,8%	46,7%	86,7%
	Ortaokul	85	63%	10,0%	1,1%	60,6%	64,9%	42,2%	84,4%
	Lise	85	61%	8,2%	0,9%	59,3%	62,8%	37,8%	95,6%
	Üniversite	18	61%	7,8%	1,8%	57,5%	65,2%	46,7%	75,6%
	Lisansüstü								
	Toplam	264	62%	9,3%	0,6%	60,6%	62,9%	37,8%	95,6%

Anne eğitim düzeyi lisansüstü olan öğrenci yokluğu bu düzeydeki eğitimin etkisinin ölçüle-
memesine neden olmuştur.

Öğrencilerin ailelerinin aylık gelirlerine göre oluşturdukları gruplarına göre yapılan analizde
her iki puan türünde ortalamalar arasında anlamlı farklılıklar olmadığı belirlenmiştir ($p = 0,737$
ve $0,923 > 0,050$)

Tablo 8 : Öğrencilerin Aylık Gelir Düzeyine Göre Puan Ortalamaları

		Öğrenci sayısı	Ortalama	Std. Sapma	Std. Hata	Ortalama için 95% güven aralığı		Minimum	Maximum
						Alt Sınır	Üst Sınır		
Bilgi Düzey Puanı	1500 TL den az	24	74%	12,8%	2,6%	68,9%	79,7%	49,5%	95,2%
	1501-3000 TL	135	76%	13,1%	1,1%	73,4%	77,9%	34,3%	96,6%
	3001-4500TL	86	76%	13,6%	1,5%	73,1%	79,0%	41,9%	96,2%
	4501 TL ve üstü	19	77%	15,2%	3,5%	69,7%	84,3%	46,7%	95,2%
	Toplam	264	76%	13,3%	0,8%	74,1%	77,4%	34,3%	96,6%
Tutum ve Davranış Puanı	1500 TL den az	24	61%	8,1%	1,7%	57,6%	64,5%	37,8%	75,6%
	1501-3000 TL	135	61%	8,9%	0,8%	60,0%	63,0%	40,0%	88,9%
	3001-4500TL	86	63%	10,6%	1,1%	60,3%	64,9%	44,4%	95,6%
	4501 TL ve üstü	19	61%	7,2%	1,6%	57,1%	64,0%	51,1%	73,3%
	Toplam	264	62%	9,3%	0,6%	60,6%	62,9%	37,8%	95,6%

Bu sonuç öğrencilerin insan hakları bilgi düzeylerinin, tutum ve davranışlarının aile aylık gelir-
lerinden etkilenmediği şeklinde yorumlanmaktadır.

- Öğrencilerin anne mesleklerine göre yapılan analize göre oluşturdukları grupların orta-
lamaları arasında her iki puan türünde de anlamlı farklılıklar olmadığı belirlenmiştir ($p = 0,159$
ve $0,310 > 0,050$)

Tablo 9 : Öğrencilerin Anne Mesleklerine Göre Puan Ortalamaları

		Öğrenci sayısı	Ortalama	Std. Sapma	Std. Hata	Ortalama için 95% güven aralığı		Minimum	Maximum
						Alt Sınır	Üst Sınır		
Bilgi Düzey Puanı	İşçi	45	76%	13,1%	1,9%	72,4%	80,3%	43,8%	94,3%
	Çitçi	175	75%	13,9%	1,1%	72,6%	76,8%	34,3%	96,6%
	Memur	27	80%	11,2%	2,1%	75,9%	84,7%	56,2%	95,2%
	Serbest meslek	16	77%	10,0%	2,5%	71,9%	82,6%	50,5%	90,5%
	Toplam	263	76%	13,4%	0,8%	74,1%	77,3%	34,3%	96,6%
Tutum ve Davranış Puanı	İşçi	45	59%	7,1%	1,1%	57,0%	61,2%	46,7%	80,0%
	Çitçi	175	62%	9,8%	0,7%	60,9%	63,8%	37,8%	95,6%
	Memur	27	62%	8,5%	1,6%	58,3%	65,1%	51,1%	75,6%
	Serbest meslek	16	63%	10,3%	2,6%	57,1%	68,1%	51,1%	82,2%
	Toplam	263	62%	9,3%	0,6%	60,6%	62,9%	37,8%	95,6%

Bu sonuç öğrencilerin insan hakları bilgi düzeylerinin, tutum ve davranışlarının anne mesleklerinden etkilenmediği şeklinde yorumlanmaktadır.

- Öğrencilerin baba mesleklerine göre yapılan analize göre “Tutum ve Davranış” puanları ortalamaları arasında anlamlı farklılıklar olduğu görülmüştür. ($p = 0,001 < 0,050$) Aşağıdaki tablodan görüldüğü gibi baba mesleği serbest meslek olan öğrencilerin puan ortalamaları diğer meslek gruplarından anlamlı olarak yüksektir. Serbest meslek erbaplarının daha geniş halk kitleleriyle iletişim içinde bulunmaları bu meslek sahiplerinin insan hakları tutum ve davranışları üzerinde olumlu etki ettiği, bunun da çocuklarına yansıttığı şeklinde yorumlanmıştır.

Tablo 9 : Öğrencilerin Baba Mesleklerine Göre Puan Ortalamaları

		Öğrenci sayısı	Ortalama	Std. Sapma	Std. Hata	Ortalama için 95% güven aralığı		Minimum	Maximum
						Alt Sınır	Üst Sınır		
Bilgi Düzey Puanı	İşçi	60	74%	16,1%	2,1%	69,5%	77,8%	34,3%	96,6%
	Çitçi	51	74%	12,7%	1,8%	70,6%	77,8%	41,9%	96,2%
	Memur	76	77%	11,8%	1,3%	74,6%	79,9%	53,3%	95,2%
	Serbest meslek	76	77%	12,8%	1,5%	73,9%	79,8%	38,1%	95,2%
	Toplam	263	76%	13,4%	0,8%	74,1%	77,3%	34,3%	96,6%
Tutum ve Davranış Puanı	İşçi	60	59%	6,2%	0,8%	57,3%	60,5%	46,7%	77,8%
	Çitçi	51	61%	7,4%	1,0%	58,8%	63,0%	42,2%	80,0%
	Memur	76	61%	9,0%	1,0%	58,6%	62,7%	40,0%	77,8%
	Serbest meslek	76	65%	11,2%	1,3%	62,8%	67,9%	37,8%	95,6%
	Toplam	263	62%	9,2%	0,6%	60,5%	62,8%	37,8%	95,6%

Baba mesleklerine göre yapılan analizde “Bilgi Düzey” puanları ortalamalarının anlamlı bir farklılık göstermediği ortaya çıkmıştır ($p = 0,124 > 0,050$)

Baba eğitim düzeyi lisansüstü olan ve baba mesleği serbest meslek olan öğrencilerin insan hakları tutum ve davranışlarının daha gelişmiş olması öğrencilerin insan hakları konusunda anneden çok babayı model aldıkları şeklinde yorumlanmıştır.

Öğrencilerin ülkemizdeki insan hakları uygulamaları konusundaki inançlarını belirlemek için sorulan sorularda elde edilen başarı düzeyleri aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Tablo 9: Öğrencilerin Ülkemizdeki İnsan Hakları Uygulamaları Konusundaki Değerlendirmeleri

Bir hak ihlaline uğradığım zaman bulunduğum yerde bulunan insan hakları masasına müracaat ettiğim zaman sorunumun çözüleceğine inanıyorum.	69%
Bulduğum ortamda kişiliğime yönelik bir insan hakkı ihlali olursa yasalarca güvence altında olduğumu düşünüyorum.	74%
Ülkemizde İnsan haklarının korunması ve uygulanması için daha fazla çalışma yapılmalıdır.	75%

Tablodan görüldüğü gibi öğrenciler ülkemizdeki insan hakları uygulamaları hakkında olumlu görüş bildirmektedir. Ancak insan haklarının korunması ve uygulanması için daha fazla çalışma yapılması gerektiği görüşünü de %75 oran ile bildirmektedirler.

Tablo 10 : Öğrencilerin Puanları Arasında Korelasyon Analizi

		BDP	TDP	
Kendall's tau_b	Bilgi Düzey Puanı	Korelasyon katsayısı	1,000	,022
		Sig. (2-tailed)		,612
		N	264	264
	Tutum ve Davranış Puanı	Korelasyon katsayısı	,022	1,000
		Sig. (2-tailed)	,612	
		N	264	264

Öğrencilerin bilgi düzey puanları ile tutum ve davranış puanları arasında bir ilişki olup olmadığını ortaya çıkarmak için yapılan analizde korelasyon katsayısı % 61,2 olarak gerçekleşmiştir. Bu sonuç öğrencilerin bilgi düzey puanları yükseldikçe tutum ve davranış puanlarının %61,2 lik bir oranla yükseldiği, ya da düştüğünü göstermektedir. 0,50 den büyük olan, 1 e yakın olan bu oran korelasyonun güçlü olduğunu göstermektedir.

3.2.SONUÇ

Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde okuyan 154 kız ve 110 erkek öğrencilerin insan hakları bilgi düzeyleri ile insan hakları tutum ve davranışlarının belirlenmesine yönelik olarak yapılan bu çalışma sonucunda;

-Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde okuyan öğrencilerin İnsan Hakları bilgi düzeyleri ortalaması %76, insan hakları, tutum ve davranış puanlarının ortalaması ise %62 olarak bulunmuştur.

-Öğrencilerin bilgi düzey puanlarının iyi derecede olmasına karşılık, tutum ve davranış puanlarının orta düzeyde olması bilgi ile uygulama arasında fark olduğunu, öğrencilerin öğrendiklerini yeterince içselleştiremedikleri anlaşılmaktadır.

-Cinsiyete göre yapılan analizde kadın ve erkeklerin puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Yaş gruplarına göre yapılan analizde, yaş gruplarına göre Bilgi Düzey puanları arasında anlamlı farklılıklar olduğu, en yüksek puan ortalamasını 17-20 yaş arasındaki öğrencilerin (%78) aldıkları, yaş grupları yükseldikçe puan ortalamalarının düştüğü tespit edilmiştir. Bu veri öğrencilerin ilerleyen yaşlarda edindikleri bilgileri unuttukları şeklinde yorumlanmıştır.

- Medeni duruma göre yapılan analizde, bilgi düzey puanlarının evli, bekâr ve ayrı olarak oluşan gruplara göre anlamlı farklılıklar olduğu ($p = 0,006 < 0,050$), en yüksek puan ortalamasını ayrı olarak yaşayan öğrencilerin (%84) aldıkları, evli olduklarını belirten öğrencilerin puan ortalamalarının %66 ile en düşük olduğu ortaya çıkmıştır.

-Tutum ve Davranış puanları üzerinde yapılan analizde medeni hale göre anlamlı farklılıklar olmadığı ortaya çıkmıştır. ($p = 0,145 > 0,050$) Medeni durumunu “ayrı” olarak belirten öğrencilerin bilgi düzey puanlarının en yüksek, Tutum ve Davranış puanlarının en düşük olması dikkat çekmektedir, bu sonuç “ayrı” olduklarını belirten öğrencilerin insan hakları konusundaki uygulamalarda daha katı olabildikleri şeklinde yorumlanmaktadır.

-Öğrencilerin okudukları bölümlere göre yapılan analizde, bilgi düzey puanları ile tutum ve davranış puanları arasında anlamlı farklılıklar olmadığı görülmüştür.

-İkamet edilen yere göre yapılan analizde, gruplar arasında bilgi düzey puanları ile tutum ve davranış puanlarına göre anlamlı farklılıklar olmadığı ortaya çıkmıştır.

-Öğrencilerin baba eğitim düzeylerine göre yapılan analizde tutum ve davranış puan ortalamaları arasında anlamlı farklılıklar olduğu belirlenmiştir ($p = 0,001 < 0,050$).

-Baba eğitim düzeyi lisansüstü olan öğrencilerin puan ortalamasının diğer gruplardan anlamlı olarak yüksek olduğu belirlenmiştir. Babası lisansüstü eğitim gören öğrencilerin bilgi düzeyleri daha düşük olmasına karşın tutum ve davranış puanlarının ortalamadan %14 fazla olması üniversite sonrası eğitim düzeyine sahip babaların çocuklarının tutum ve davranışları üzerinde anlamlı etkisinin olduğu anlaşılmaktadır.

-Anne eğitimlerine göre yapılan analizde her iki puan türünde ortalamalar arasında anlamlı farklılıklar olmadığı görülmüştür.

- Öğrencilerin ailelerinin aylık gelirine göre yapılan analizde her iki puan türünde ortalamalar arasında anlamlı farklılıklar olmadığı belirlenmiştir.

-Öğrencilerin baba mesleklerine göre yapılan analize göre tutum ve davranış puanları ortalamaları arasında anlamlı farklılıklar olduğu görülmüştür. ($p = 0,001 < 0,050$). Bunun nedeni, serbest meslek sahiplerinin daha geniş halk kitleleriyle iletişim içinde bulunmaları bu meslek sahiplerinin insan hakları tutum ve davranışları üzerinde olumlu etki yaptığı ve bunun da çocuklarına yansıttığı şeklinde yorumlanmış, bilgi düzey puanları ortalamalarının ise anlamlı bir farklılık göstermediği ortaya çıkmıştır ($p = 0,124 > 0,050$).

-Baba eğitim düzeyi lisansüstü olan ve baba mesleği serbest meslek olan öğrencilerin insan hakları tutum ve davranışlarının daha gelişmiş olması öğrencilerin insan hakları konusunda anneden çok babayı model aldıkları şeklinde yorumlanmıştır.

-Öğrencilerin ülkemizdeki insan hakları uygulamaları konusundaki düşünceleri aşağıdaki şekilde olduğu görülmüştür:

- Bir hak ihlaline uğradığım zaman bulunduğum yerde bulunan insan hakları masasına müracaat ettiğim zaman sorunumun çözüleceğine inanıyorum şeklinde ifade edenlerin oranı: 69%

-Bulduğum ortamda kişiliğime yönelik bir insan hakkı ihlali olursa yasalarca güvence altında olduğumu düşünüyorum, şeklinde ifade edenlerin oranı:74%

- Ülkemizde İnsan haklarının korunması ve uygulanması için daha fazla çalışma yapılmalıdır, şeklinde ifade edenlerin oranı: 75% olmuştur.

-Sonuçlardan da anlaşıldığı gibi, öğrenciler ülkemizdeki insan hakları uygulamaları hakkında olumlu görüş bildirmektedir. Ancak insan haklarının korunması ve uygulanması için daha fazla çalışma yapılması gerektiği ifade edenlerin oranı ise %75 olmuştur.

KAYNAKLAR

Altıparmak,K.,(2006): Institutionalization (lack of institutionalization) in Human Rights in Turkey, Bureaucracy and Human Rights. Panel discussion organized on occasion of World Human Rights Day by Union of Bars of Turkey, Research and Application Center for Human Rights, Ankara, pp.59 - 60

Başaran, Fatma(1982). Psiko-Sosyal Gelişim, 2.Baskı, AÜEBF Yayınları,Ankara,s.15-16.

Başbakanlık, (Prime Ministry) (2007), What are Human Rights, Basic Information and the Developments Experienced in Human Rights. Ankara, pp.16 – 18.

Bowen, H. R, (1977). Investment in hearing. The Individual and Social Value of American Higher Education. Washington.D.C: Lossey-Bass Publishers.

Bozkur,T, E., Özcan M., Köktaş, A., (2001): European Union Law. Nobel Publication & Distribution.

Çeçen Anıl (2000). İnsan Hakları, Gündoğan Yayınları, 2. Basım, Ankara, s.9

Erdoğan, S. ve Yazıcıoğlu, Y., (2004). Spss Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Detay Yayıncılık

Geray, C., (1993).İnsan Hakları için Eğitim, İnsan Hakları Yıllığı,C:XV,s.89-99 Politika, 1275 b 20.

Gülmez,M., (1994). İnsan Hakları ve Demokrasi Eğitimi,TODAİE,,Ankara, N:256,s.180-195

Karasar, N. (2017). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Kavramlar İlkeler Teknikler, İkinci Yazım, Otuzikinci Basım, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

Kepenekçi, K,Y.,(2014).Eğitimciler için İnsan Hakları ve Vatandaşlık, Siyasal Kitabevi, Ankara.

Kuçuradı, I., Concept of Democracy on the verge of Twenty First Century. Magazine of Faculty of Letters, Special issue for 75th Year of our Republic, pp.23 - 24.

Lin, N.,(1976). Foundations Of Social Research.New York: MacGraw-Hill

Reisoğlu S.,(2001). Uluslararası Boyutlarıyla İnsan Hakları, Beta, İatanbul,s.4

Saylan, N., (1998): Nursery Class Program Draft and Evaluation of Its Application. VII. Congress of National Education Sciences. Konya, pp.. 9 – 11 September). pp. 53 -63.

-
- Sencer, M.,ve Sencer, Y. (1978). Toplumsal Araştırmalarda Yöntembilim. Ankara: TODAİ.
- Uygun Oktay(1996). Türkiye’de Demokrasi ve İnsan Hakları,TODAİE,Ankara,1996,s,3
- Üste Bahar(2007).”İnsan Hakları Eğitimi ve İlköğretimdeki Önemi” Ege Akademik Bakış / Ege Academic Review 295–310
- Yeşil Rüştü(2002). Okul ve Ailede İnsan Hakları Eğitimi, Nobel,1.Bası,Ankara,s,24,
- Yıldız Mustafa(2002). Alternatif İnsan Hakları Kuramı, Anka, 1.Bası, s.15.
- <http://www.ohchr.org/Documents/Publications/PActionEducationen.pdf>1E.T:1.2.2018
translated into over 500 languages.E.T:22.03.2018
- [http://www.unhchr.ch/huridocda/huridoca.nsf/\(Symbol\)/A.52.469.Add.1%20and%20Corr.1.En](http://www.unhchr.ch/huridocda/huridoca.nsf/(Symbol)/A.52.469.Add.1%20and%20Corr.1.En)
E.T:3.01.2018
- <http://www.un.org/en/universal-declaration-human-rights/>E.T:1.02.2018